

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
кафедра Права Європейського Союзу

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Інституційне право Європейського Союзу»
(варіативна)

Рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий рівень

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Харків – 2018

Програма навчальної дисципліни **«Інституційне право Європейського Союзу»**: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право», освітньо-кваліфікаційний рівень третій (доктор філософії)

Розробники:

Маринів Іванна Ігорівна

доцент кафедри Права Європейського Союзу, кандидат юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри **Право Європейського Союзу** протокол №
___ від _____ 2018 р.

Завідувач кафедри _____

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
3. Зміст програми навчальної дисципліни	7
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	11
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	11
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	11
4.3. Освітні технології та методи навчання	12
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни	13
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	15
4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни	20
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни ..	21
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей	23
Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни	24

1. Вступ

1. *Ціль* навчальної дисципліни: надання аспірантам поглиблених теоретично-методологічних знань щодо дослідження закономірностей появи і розвитку інституційного механізму Європейського Союзу, що включає в себе вивчення еволюції правового статусу інституцій, особливості діяльності органів та агенцій, дослідження взаємовпливу та взаємоконтролю інституційного механізму ЄС.

Завданнями навчальної дисципліни є визначення основних закономірностей становлення, розвитку та функціонування інституційного механізму Європейського Союзу.

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-наукової програми:

а) навчальна дисципліна «Інституційне право Європейського Союзу» належить до циклу дисциплін вільного вибору аспіранта;

б) при вивченні цієї дисципліни використовуються знання, отримані з наступних дисциплін – «Організація та методологія наукових досліджень», «Актуальні проблеми міжнародного публічного права».

в) основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при підготовці дисертаційного дослідження.

3. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК – 1. Здатність до аналізу, оцінки та синтезу теоретичних основ діяльності інституцій, органів, агенцій Європейського Союзу, зокрема, пов'язані з темою дисертаційного дослідження, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

ПК – 2. Готовність використовувати концептуальні та методологічні знання в дослідженнях розвитку інституційного механізму ЄС.

ПК – 3. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей з інституційного права Європейського Союзу.

ПК – 4. Здатність до визначення правової природи комунітарної співпраці держав-членів Європейського Союзу та прояву наднаціональних повноважень інституцій в процесі реалізації ними своїх повноважень.

ПК – 5. Здатність до аналізу, тлумачення та оцінки установчих актів ЄС, актів, прийнятих інституціями, регламентів роботи інституцій та рекомендаційних актів органів і агенцій Європейського Союзу.

ПК – 6. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу теоретичних особливостей взаємодії та взаємоконтролю інституційного механізму Європейського Союзу.

ПК – 7. Здатність до аналізу, тлумачення та оцінки практики Суду Європейського Союзу.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1).

У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД – 1.1. Наявність поглиблених наукових та практичних знань про особливості новітніх теорій, концепцій, підходів щодо розуміння сутності інституційного механізму ЄС.

РНС НД – 1.2. Вміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у історичних дослідженнях інституційного механізму ЄС.

РНС НД – 1.3. Вміння застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у історичних дослідженнях інституційного механізму ЄС.

РНС НД – 2.1. Вміння працювати з іноземними базами даних діяльності інституцій, органів, агенцій, інформації про результати їх діяльності в офіційних щорічних звітах, архівами, довідниками, фаховими періодичними виданнями, збірниками наукових статей, монографіями, дисертаціями та іншими джерелами.

PHC HD – 2.2. Вміння проводити аналіз практики Суду Справедливості ЄС в процесі підготовки дисертаційного дослідження.

PHC HD – 2.3. Вміння історичного тлумачення різноманітних джерел права Європейського Союзу.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

5. Модуляризація компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни.

Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів ЕКТС: 7</p> <p>Кількість модулів: 3</p> <p>Загальна кількість годин: 210</p> <p>Тижневих годин: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача - 10</p>	<p>Рівень освіти – третій (доктор філософії)</p> <p>Галузь знань – 29«Міжнародні відносини»</p> <p>Спеціальність – 293 «Міжнародне право»</p>	<p>Варіативна</p> <p>Модуль 1 Лекції: 10 Практичні заняття: 10 Самостійна робота: 30</p> <p>Модуль 2 Лекції: 12 Практичні заняття: 12 Самостійна робота: 60</p> <p>Модуль 3 Лекції: 8 Практичні заняття: 8 Самостійна робота: 60</p> <p>Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)</p>

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1.

Історія становлення та загальні принципи побудови інституційного механізму Європейського Союзу

Характеристика інституційного механізму Європейського Співтовариства вугілля та сталі. Повноваження Вищого керівного органу, Ради Міністрів, Загальної Асамблеї та Суду Правосуддя.

Правовий статус інституцій Європейського Економічного Співтовариства та Співтовариства з атомної енергії. Вплив Конвенції про заснування деяких спільних інституцій для Співтовариств 1957 р. на інституційний механізм. Роль практики діяльності Ради Міністрів та Суду правосуддя на еволюцію правового статусу Асамблеї в 1960-х роках.

Аналіз Брюсельського Договору про злиття 1965 року. Роль Люксембурзького компромісу на процесі прийняття рішень в Раді Міністрів. Внесок бюджетних договорів 1970 і 1975 рр. в обсяг повноважень інституції. Передумови та причини створення Європейської Ради 1974 р. Передумови та причини створення Рахункової Палати 1977 р. Реформування інституційного механізму Європейського Союзу за Єдиним Європейським актом 1986 р., Маастрихтським Договором 1992 р., Амстердамським Договором 1997 р., Ніщцьким Договором 2001 р., та Лісабонським Договором 2007 р.

Розмежування правового статусу «інститут», «орган», «агенція». Принцип наділення компетенцією, субсидіарність та пропорційність, принцип лояльної співпраці, принцип інституційної рівноваги., принцип солідарності. Інші принципи організаційного механізму ЄС: суміщення функцій; поліцентричність структури; принцип розподілу влади та його реалізація в рамках інституційної системи ЄС; прозорість та відкритість; узгодження наднаціонального та міжурядового методів співпраці; колегіальність при

прийнятті рішень; процедурна визначеність та вмотивованість актів. Принципи міжнародного права та їх місце в системі принципів інституційної структури ЄС.

Модуль 2.

Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Європейського Союзу, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк, Рахункова Палата

Історія заснування Загальної Асамблеї та розвиток її повноважень. Акт про вибори представників в Асамблею шляхом загального прямого голосування від 20 вересня 1976 р. Склад, порядок формування та правовий статус депутата Європейського Парламенту. Порядок проведення виборів до Європейського Парламенту. Принципи права участі у процедурі виборів у Європейський Парламент для громадян Союзу, які мешкають в державі-члені, що не є державою їх національного громадянства. Порядок роботи, структура та прийняття рішень в Європейському Парламенті. Законодавча функція Європейського Парламенту: загальна та спеціальна законодавча процедура. Процедура консультацій. Бюджетна функція та функція політичного контролю Європейського Парламенту.

Заснування та етапи формалізації правового статусу і ролі Європейської Ради. Трансформація статусу Європейської Ради за Лісабонським договором. Склад, порядок роботи, повноваження та прийняття рішень в Європейській Раді. Аналіз діяльності Європейської Ради в розробці стратегій Європейського Союзу. Характер відносин Європейської Ради з іншими інституціями Європейського Союзу.

Еволюція правового статусу Ради Європейського Союзу. Склад та порядок формування Ради Європейського Союзу. Повноваження конфігурацій Ради Європейського Союзу. Головування та проведення засідань в Раді Європейського Союзу. Прийняття рішень в Раді Європейського Союзу. Роль

Комітету постійних представників (Корепер) у законодавчій діяльності, що здійснюється Радою Європейського Союзу.

Еволюція правового статусу Європейської Комісії. Склад та порядок формування Європейської Комісії. Інститут незалежності комісарів, вимоги до комісарів, відставка окремого комісара. Роль Європейської Комісії в законодавчому процесі Європейського Союзу. «Квазісудові» повноваження Європейської Комісії. Європейська Комісія як «охоронець європейської інтеграції». Делеговані повноваження Європейської Комісії. Характер відносин Європейської Комісії з іншими інституціями Європейського Союзу.

Еволюція правового статусу Суду Справедливості та Загального Суду Європейського Союзу. Юрисдикція Суду Справедливості: види позовів. Загальний Суд: склад, порядок формування, строк повноважень, структура. Захист права ЄС в Суді Європейського Союзу: прямі і непрямі провадження. Провадження проти держав-членів, що порушують свої зобов'язання за правом ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості. Провадження проти інститутів, що ухвалюють незаконні правові акти ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер судових рішень. Провадження проти незаконної бездіяльності інститутів ЄС: підстави ініціювання, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості ЄС. Преюдиціальні провадження: визначення, природа, суб'єкти, порядок розгляду, характер рішень Суду справедливості.

Створення Європейського Центрального Банку та європейської системи центральних банків. Джерела правового статусу, склад, порядок формування та порядок роботи Європейського Центрального Банку. Повноваження Європейського Центрального Банку. Керівна Рада та Правління Європейського Центрального Банку: склад, голосування, повноваження, засідання.

Склад і порядок формування Рахункової Палати. Незалежність інституту Рахункової Палати: роль та місце в механізмі стримувань та противаг. Вимоги до членів складу Рахункової Палати ЄС. Організаційна структура, порядок та

форми роботи. Повноваження Рахункової Палати ЄС. Юридична сила рішень Рахункової палати.

Модуль 3.

Органи та агенції Європейського Союзу

Органи ЄС: поняття, правовий статус, функції, завдання. Джерела правового статусу органів ЄС: органи та комітети первинного та вторинного права ЄС. Відмінність правового положення органів ЄС від структурних підрозділів при інституціях ЄС. Економічний та соціальний комітет: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень. Участь у законодавчому процесі в ЄС. Комітет регіонів: склад, порядок формування, повноваження, юридична сила рішень. Участь у законодавчому процесі в ЄС.

Джерела правового статусу Європейського Омбудсмена. Порядок призначення та звільнення Європейського Омбудсмена. Повноваження Європейського Омбудсмена. Порядок звернення до Європейського Омбудсмена: юридична сила рішень. Аналіз щорічних річних звітів (Annual Reports) Європейського Омбудсмена.

Правовий статус, процедура призначення та обсяг компетенції Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки. Взаємодія Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки, Голови Європейської Ради та Голови Європейської Комісії в інституційній архітектурі зовнішньої діяльності ЄС. Роль Європейської служби з питань зовнішньої діяльності в здійсненні повноважень Верховного представника Союзу з питань закордонних справ і політики безпеки.

Агенції як елементи інституційного механізму Європейського Союзу. Юридичний статус, завдання, найменування та функції агенцій ЄС. Європейський інвестиційний банк: функції, формування капіталу та порядок надання інвестицій. Співробітництво із Україною. Європейське поліцейське

відомство (Європол): мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи. Співробітництво Європолу із Україною. Євроюст: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи. Європейська оборонна агенція: мета діяльності та предмети відання, повноваження, керівні органи.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Формами організації освітнього процесу є навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань та самостійна підготовка. Залежно від мети навчальні заняття розрізняються на – види: лекція, практичне заняття, індивідуальне заняття, консультація тощо.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

1. Зміст самостійної роботи, як виду поза аудиторної роботи аспіранта визначається програмою навчальної дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу», методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Під час цієї роботи аспірант повинен самостійно опрацювати конспекти лекцій, джерела права Європейського Союзу, судову практику ЄС відповідно до тем навчальної дисципліни. Також важливе значення має вивчення матеріалу, який викладений у підручниках із Права Європейського Союзу, навчальних посібниках, науково-практичних коментарях, монографіях, наукових статтях та в іншій науковій і навчально-методичній літературі та додатково рекомендованій викладачем. Методичні матеріали повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта.

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися в науковій бібліотеці Університету, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах. У необхідних випадках ця робота проводиться відповідно до заздалегідь складеного графіка,

що гарантує можливість індивідуального доступу аспіранта до потрібних дидактичних засобів.

2. Формами самостійної роботи аспірантів є:

- письмове виконання домашніх завдань;
- засвоєння теоретичного матеріалу за темами практичних занять;
- доопрацювання матеріалів лекцій;
- робота в інформаційних мережах;
- опрацювання додаткової літератури;
- есе за вузькоспеціальною проблематикою;
- створення портфолію навчального курсу та його презентація;
- написання рефератів, повідомлень та їх презентацію;
- підготовка та опублікування наукових статей, тез наукових доповідей;
- участь у науково-практичних конференціях;
- узагальнення судової практики;
- коментування джерел права Європейського Союзу;
- інші форми роботи.

Вибір аспірантом видів самостійної роботи здійснюється за власними інтересами та узгоджується з викладачем, який виконує організацію, контроль та оцінку якості її виконання.

Навчальний матеріал, який згідно із робочим навчальним планом має бути засвоєний студентами в процесі самостійної роботи, вноситься в суму балів поточного контролю разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

4.3. Освітні технології та методи навчання

Освітні технології: проблемне навчання, аудіо-візуальні технології, технологія аспірантоцентристського навчання, одного предмета, методу.

Методи навчання: дискусія, прес-конференція, кооперативне навчання, ситуативне моделювання, особистісна, розвиваюча та формуюча моделі.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

1. Поточний контроль знань здобувачів.

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, умінь самостійно опрацювати тексти, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал (презентація).

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів є:

а) систематичність та активність роботи на лекціях, практичних заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань; участь у науково-практичних конференціях; інші форми робіт);

б) виконання тестових контрольних робіт (тестових модулів);

в) виконання завдань для самостійного опрацювання (самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; написання рефератів, есе та їх презентація; підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів; підготовка реферативних матеріалів з публікацій; інші форми роботи).

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів:

лекції – 0 балів;

практичні заняття – 15 балів;

виконання завдань самостійної роботи – 10 балів;

педагогічний контроль (Модуль №1, Модуль №2 і Модуль №3) – 5 балів x 3 = 15 балів;

іспит – 60 балів.

Разом: 100 балів.

Підсумки поточного контролю проставляються в журналі обліку роботи викладача по накопичувальному принципу і є підставою допуску до іспиту. Якщо аспірант набрав протягом семестру за підсумками поточного контролю

менше половини максимальної оцінки (60%) з навчальної дисципліни, то він до іспиту не допускається.

2. Підсумковий контроль знань здобувачів.

Завданням підсумкового контролю знань є перевірка розуміння аспірантом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі іспиту за результатами практичних занять.

3. Критерії і рівні оцінювання результатів навчання (пороговий, типовий, відмінний).

Оцінювання результатів навчання аспірантів здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка за цією шкалою переводиться за результатами підсумкового контролю знань в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі	3	

	значною кількістю недоліків		70 – 74
Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

1. Нормативно-правові акти.

Договір про Європейський Союз 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Договір про функціонування Європейського Союзу 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Council Directive (EC) No 93/109 of 6 December 1993 laying down detailed arrangements for the exercise of the right to vote and stand as a candidate in elections to the European Parliament for citizens of the Union residing in a Member State of which they are not nationals. Official Journal.1993. Serie L. No. 329. P.34-38.

Decision of the European Parliament of 9 March 1994 on the regulations and general conditions governing the performance of the Ombudsman's duties of 9 March 1994. Official Journal. L. 113. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31994D0262&from=GA>

Protocol (No 3) on the Statute of the Court of Justice of the European Union (latest amendments of 17.04.2019). URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-08/tra-doc-en-div-c-0000-2016-201606984-05_00.pdf

Rules of Procedure of the Court of Justice of 25.09.2012 (latest amendments of 26.11.2019). URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-10/rp_en.pdf

Rules of procedure of the European economic and social committee of 10 February 2021. Official Journal. 2021. Serie L. No. 46. P. 47-81.

Rules of procedure the Committee of the Regions on 31 January 2014. Official Journal. 2014. Serie L. No. 65. P. 41-64.

2. Підручники, навчальні посібники, монографії, статті тощо.

Основна література

Грицяк І.А., Говоруха В.В., Стрельцов В.Ю. Правова та інституційна основи Європейського Союзу. Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2009. 620 с.

Довгань В. М. Європейський Парламент. Правовий статус і компетенція в системі органів Європейського Союзу: Монографія. К.: КНТ, 2007. 204 с.

Донець А. А. Деякі аспекти реалізації міжнародно-правового статусу регіонів в Європейському Союзі через Комітет Регіонів. Державне будівництво та місцеве самоврядування. Харків : Право, 2017. Вип. 33. С. 150-161.

Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / За ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с.

Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.

Інституційна система ЄС : навч. посіб. / Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, Н. М. Рудік. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2018. 220 с.

Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко та ін. Київ: ІнЮре, 2015. 312 с.

Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.

Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.

Сандро Гоці. Європейська Комісія. Процеси ухвалення рішень і виконавчі повноваження / Пер. з італійської. – К. : К.І.С., 2007. 208 с.

Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.

Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність: монографія. Київ: К.І.С., 2007. 228 с.

Філософія інтеграції : монографія / за заг. ред. В.Д. Бондаренка, Ф.Г. Ващука. Ужгород : ЗакДУ, 2011. 544 с.

Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

Грицяк І. Право та інституції Європейського Союзу: навчальний посібник. Київ, 2006. 300 с.

Вдовиченко О. Основні зміни інституційної системи Європейського Союзу після Лісабонського договору. Юридична Україна. 2010. № 9. С. 118–123.

Вдовиченко О. І. Верховний представник з іноземних справ і політики безпеки в інституційній системі Європейського Союзу. Формування європейського правового простору: історія і сучасність : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 20 трав. 2011 р. Х., 2011. С. 153–156.

Грінченко О. О. Особисті привілеї та імунітети членів інституцій Європейського Союзу. Часопис Київського університету права. 2011. № 2. С. 275–278.

Давиденко О. І. Правовий статус Верховного представника ЄС із закордонних справ та безпекової політики. Держава і право. Юридичні і політичні науки. К., 2013. Вип. 60. С. 412-418.

Демчишина В. Р. Роль інституційного механізму Європейського Союзу у міграційній сфері. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 8. С. 231-235.

Книш С. В. Передумови запровадження інституту омбудсмена Європейського Союзу. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 4. С. 185-188.

Комарова Т. Взаємодія Суду справедливості Європейського Союзу з іншими судовими установами. Право України. 2018. 4. С. 223-232.

Комарова Т.В. Суд ЄС у контексті становлення інституційної системи Європейських Співтовариств. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Право. 2008. Вип. 11. С. 48-51.

Краснопольська Т. М. Узгодженість та вплив в Європейському Парламенті крізь призму політичних груп. Актуальні проблеми політики. 2018. Вип. 62. С. 103-113.

Маринів І.І. Роль Європейського омбудсмена щодо захисту прав громадян ЄС та забезпечення належного управління інституційного механізму Європейського Союзу. Право та інновації: журнал. Харків : Право, 2020. N 3 (31). С. 38-45.

Мартинов А. Ю. Політична система Європейського Союзу після виборів Європейського Парламенту 2019 року. Європейські історичні студії. 2019. № 14. С. 15-30.

Марущак А. І. Європейський досвід з питань боротьби з правопорушеннями в інформаційній сфері. Безпека інформації. 2019. Том 25. № 1. С. 13-17.

Михалчич В. М. Ознаки правового статусу Європейського центрального банку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2019. Вип. 54. С. 224-226.

Морозов С. О. Створення Європейської Ради 1974 р.: інституалізація міжурядової співпраці в рамках європейських спільнот. Сторінки історії : збірник наукових праць. 2019. Вип. 48. С. 186-207.

Пістракевич О. Особливості законодавчого процесу в Європейському Союзі. Ефективність державного управління. 2014. Вип. 39. С. 85-92.

Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. Право і безпека: Науковий журнал. 2010. № 2 (34). С. 34-38.

Рудік О. М. Порядок денний Європейської Комісії 2019 – 2024 рр. : нові орієнтири європеїзації. Теорія та історія державного управління. 2019. Вип. 3 (42). С. 35-45.

Сахнюк В. В. Прояв наднаціональності у функціонуванні інституційної системи Європейського Союзу. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. С. 197-200.

Сягровець В. А. Міжнародне співробітництво у сфері протидії тероризму в Європі: аналіз нормативно-правової бази. Південноукраїнський правничий часопис. 2017. № 2. С. 9-12.

Шамраєва В.М. Еволюція дипломатичної служби Європейського Союзу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 4. С. 51-57.

Яковюк, І. В. Європейська Рада: еволюція правового статусу. Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України. Харків : Право, 2014. №3 (78). С. 53-61.

Яковюк, І. В. Рахункова палата в інституційному механізмі ЄС: загальнотеоретична характеристика. Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / ред. кол. : Ю. П. Битяк та ін.. Х.: Право, 2010. № 19. С. 35–45.

3. Інтернет ресурси

<http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу

<http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> тексти установчих договорів Європейського Союзу

www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)

<http://www.euractiv.com> — медіа портал Європейського Союзу

<http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту

<http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії

<http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу

<http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду справедливості Європейського Союзу

<https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> - офіційна сторінка Європейського Центрального Банку

<https://www.eca.europa.eu/en/Pages/ecadefault.aspx> - офіційна сторінка Рахункової Палати

<http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces> — офіційна сторінка Європейського Омбудсмена

<https://www.eesc.europa.eu/pl> - офіційна сторінка Європейського Економічно-соціального комітету

<https://cor.europa.eu/en> - офіційна сторінка Комітету регіонів Європейського Союзу

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> - пошукова система нормативних актів ЄС

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Під час викладання дисципліни «Інституційне право Європейського Союзу» використовуються електронні системи бібліотеки, копіювальна техніка (ксерокс, принтер) для роздрукування текстів законодавчих актів, рекомендованої літератури. Можливе використання мультимедійного обладнання щодо проведення презентацій.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК – 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПК – 1. Здатність до аналізу, оцінки та синтезу теоретичних основ діяльності інституцій, органів, агенцій Європейського Союзу, зокрема, пов'язані з темою дисертаційного дослідження, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань. ПК – 4. Здатність до визначення правової природи комунітарної співпраці держав-членів Європейського Союзу та прояву наднаціональних повноважень інституцій в процесі реалізації ними своїх повноважень
ЗК – 2. Здатність продукувати нові ідеї (креативність).	ПК – 2. Готовність використовувати концептуальні та методологічні знання в дослідженнях розвитку інституційного механізму ЄС. ПК – 3. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей з інституційного

	права Європейського Союзу.
ЗК – 3. Здатність до пошуку, систематизації, критичного аналізу, оцінки та синтезу інформації.	ПК – 3. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу нових та комплексних ідей з інституційного права Європейського Союзу. ПК – 6. Здатність до критичного аналізу, оцінки і синтезу теоретичних особливостей взаємодії та взаємоконтролю інституційного механізму Європейського Союзу.
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	
ФКС-1. Здатність до розв’язання комплексних проблем функціонування міжнародного права на основі аналізу сучасних та прогнозування нових тенденцій його розвитку.	ПК – 2. Готовність використовувати концептуальні та методологічні знання в дослідженнях розвитку інституційного механізму європейської інтеграції.
ФКС – 3. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення міжнародного публічного права.	ПК – 5. Здатність до аналізу, тлумачення та оцінки установчих актів ЄС, актів, прийнятих інституціями, регламентів роботи інституцій та рекомендаційних актів органів і агенцій Європейського Союзу.
ФКС – 4. Здатність здійснювати аналіз практики міжнародних судових та арбітражних органів.	ПК – 7. Здатність до аналізу, тлумачення та оцінки практики Суду Європейського Союзу.

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
РНС-1. Демонструвати знання й розуміння сучасної міжнародно-правової системи.	№1	РНС НД – 1.1. Наявність поглиблених наукових та практичних знань про особливості новітніх теорій, концепцій, підходів щодо розуміння сутності інституційного механізму ЄС.
РНС-3. Застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у міжнародно-правових дослідженнях.	№1	РНС НД – 1.2. Вміння застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи у історичних дослідженнях інституційного механізму ЄС.
РНС-4. Застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у міжнародно-правових дослідженнях.	№1	РНС НД – 1.3. Вміння застосовувати комплексні та міждисциплінарні підходи у історичних дослідженнях інституційного механізму ЄС.

PHC-5. Використовувати різноманітні джерела міжнародно-правової інформації (наукові публікації, довідники, бази даних тощо).	№2,3	PHC НД – 2.1. Вміння працювати з іноземними базами даних діяльності інституцій, органів, агенцій, інформації про результати їх діяльності в офіційних щорічних звітах, архівами, довідниками, фаховими періодичними виданнями, збірниками наукових статей, монографіями, дисертаціями та іншими джерелами.
PHC – 9. Здійснювати професійний аналіз практики міжнародних судових та арбітражних органів.	№2	PHC НД – 2.2. Вміння проводити аналіз практики Суду Справедливості ЄС в процесі підготовки дисертаційного дослідження.
PHC – 10. Здійснювати доктринальне тлумачення актів міжнародного публічного права.	№2,3	PHC НД – 2.3. Вміння історичного тлумачення різноманітних джерел права Європейського Союзу.

Додаток 3

Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями у програмі навчальної дисципліни

Результати навчання за навчальною дисципліною / модулями	Предметні компетентності						
	ПК - 1	ПК - 2	ПК - 3	ПК - 4	ПК - 5	ПК - 6	ПК - 7
Інституційне право Європейського Союзу Модуль 1 PHC-1.1	X			X			
PHC-1.2		X					
PHC-1.3							

Інституційне право Європейського Союзу Модуль 2 РНС-2.1 РНС-2.2 РНС-2.3			X		X	X	X
Інституційне право Європейського Союзу Модуль 3 РНС-2.1 РНС-2.3			X		X	X	X